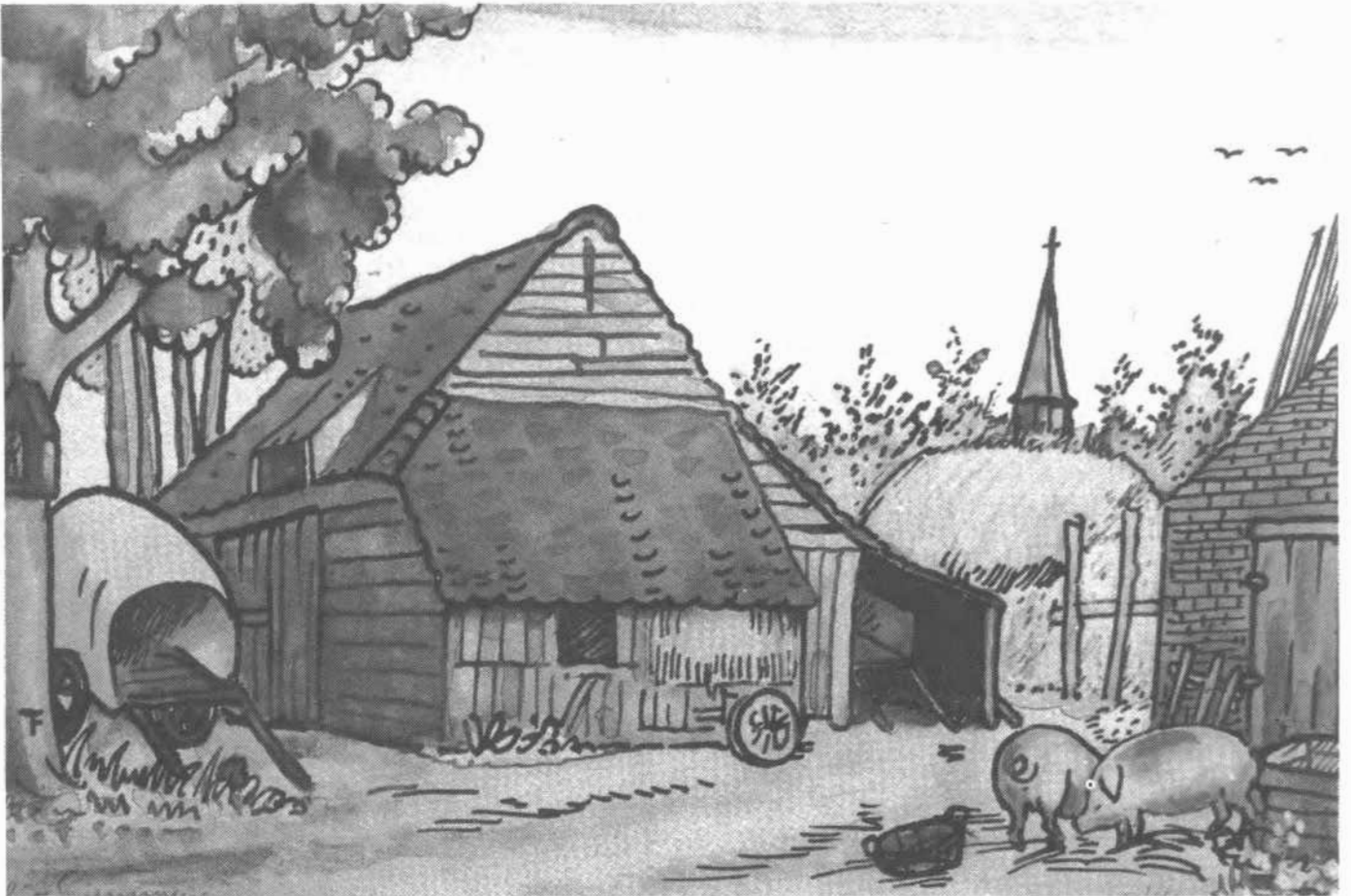

De Poemp

DF

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT HEEMKRING
DAVIDSFONDS NIJLEN - NR.15 - NOVEMBER 1986

Boerderij te Bouwel van Felix Timmermans (aquarel en chinese inkt). In 1986 is het honderd jaar geleden dat Felix Timmermans geboren werd. Deze Vlaamse schrijver met het grote hart voor onze mensen werd in meer dan twintig talen vertaald (o.m. Engels, Russisch,

en... Chinees) en bracht aldus een stukske Vlaanderen in de wereld. De Fé was een veelzijdig kunstenaar, die naast de pen ook warm-gevoelig het penseel hanteerde. Redenen genoeg dus om hem - ook in deze Poemp - een eresaluut te brengen!

Ten Geleide

*De wereld die wij willen draagt geen wapens,
verdeelt zich niet in toegeruste legers
met verbitterd bliksemen van leuzen.
Anton Van Wilderode.*

DE WERELD DIE WIJ WILLEN

Lieve Lezeres,
Beste Lezer,

Wij schreven het reeds eerder : onze Heemkring is geen vereniging van gevoelerige dwazen, die het alsmaar hebben over die goeie ouwe tijd (zonder de minder fraaie dingen ervan te willen zien) en die ondertussen geen oog hebben voor de wereld van nu, laat staan voor die van morgen. „Poempisten” zijn integendeel gelijkgezinde mensen die de goede

dingen uit het verleden willen bewaren voor de komende generaties, en die zeer goed weten welke wereld zij willen voor hen en hun kinderen.

Ook dit nummer van uw en ons tijdschrift kan deze gedachte weer eens kleuren. Samen met Meester Van Camp en wijlen Meester Nelis herdenken wij b.v. de treurige oorlogsjaren 40-45, terwijl onze nieuwe medewerker Poliet Budts blijmoedig en dankbaar de geschiedenis schetst van onze Turnkring „Lenig en Vlug”.

De Poemp heeft verder niet stilgestaan, sedert wij laatst bij U aan huis kwamen:

- Dankzij de Heemkring heeft Nijlen voortaan zijn „Felix Timmermanshof” (nieuwe woonwijk aan de Grobbendonkseweg). In 1986 is het immers honderd jaar geleden dat deze Vlaamse schrijver met het grote hart voor onze mensen, Felix Timmermans, geboren werd. Wij publiceren elders in dit nummer zijn „Zondag in de Kempen”, waarin toenmalige Bouwelse toestanden zeker voor een stukske op de Nijlense-van-toen gelijken.

- Wij hadden voor een eerder beperkt, maar des te

geestdriftiger publiek een onvergetelijke ontmoeting met Tanneke Schoofs, een dame die op 68 jaar zowaar nog een boek schreef over onze Kempische mensen. „Onze Dorus en ik” is een lief, nostalgisch boek, echt de moeite waard om gelezen te worden! -In samenwerking met het Gemeentebestuur zal in de komende tijden echt werk gemaakt worden van de restauratie van de Poemp. De leeuwepop komt er weer op! Poempist Herman Engels en zijn ploeg besteden daaraan méér dan gewone zorg.

- Ook onze jaarplanning is in kannen en kruiken. Zo organiseren we op 22 maart 1987 weer een jaarlijkse ontmoetingsdag voor binnen-èn buitenlandse Nijle-naars in zaal Nilania, vanaf 14 uur. Men zegge het voort!

Lieve Mensen, priester-dichter Anton Van Wilderode besloot zijn gedicht aldus:

„De wereld die wij willen is een wereld
ons tot verzadiging ten deel gegeven,
tot overmaat en lieflijkheid van leven.”

Als deze Poemp ook maar voor een klein deel kan bijdragen tot die wereld-die-wij-willen, dan zijn onze inspanningen andermaal ruimschoots beloond. Veel leesgenot!

Namens de Redactieploeg:

*Walter Caethoven.

Een wereld van vrede en warme geborgenheid...

In deze dagen tussen gisteren en morgen is het goed even terug te blikken en te beseffen wat ons bindt, wat ons mensen tussen de mensen maakt.

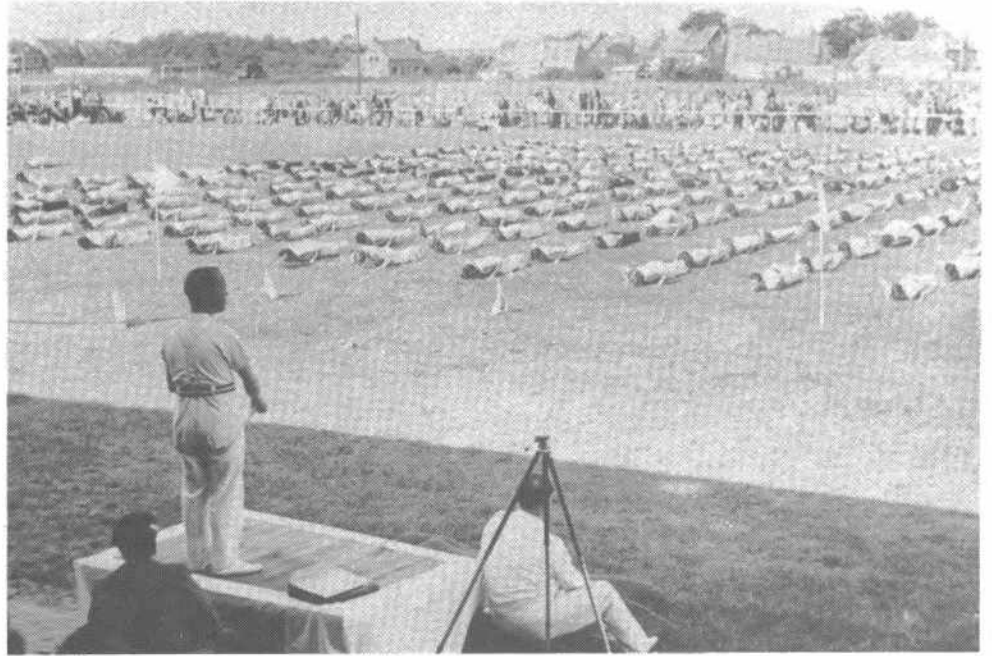
Op een boogscheut van het jaar 2000 wenst de Poemp U en de Uwen graag al het moois toe wat reeds onze voorvaders gelukkig kon maken. Moge 1987 ons meer rechtvaardigheid, meer verdraagzaamheid brengen. En laten wij samen verder bouwen aan een wereld van vrede, van warme geborgenheid voor elk mensenkind.

Zalig kerstfeest, gelukkig nieuwjaar!

Uw Poemp.

60 Jaar Lenig en Vlug!

* *Lenig en Vlug* : Emiel Verhaegen in volle aktie tijdens het Gouwfeest in 1951 te Nijlen.

•
Dat een dorp leeft, blijkt uit de rijke verscheidenheid van zijn verenigingsleven. Bij het lezen van de vorige nummers van de Poemp hebt u, beste lezers, uitvoerig kunnen proeven van het rijke Nijlense leven. Daarin hebben we u een hele rij verenigingen voorgesteld en een bondig overzicht gegeven van hun merkwaardige geschiedenis, brandweer, harmonie en duivenbond kwamen zo bij u op bezoek, de Nijlense wielrenners reden bij u langs en het Nijlense voetbal ontrolde (en ontrolt) zich voor uw ogen. Dat hebt u reeds gehad, maar er is nog zoveel meer. Een vereniging die we u beslist nog moesten voorstellen, was de Nijlense turnkring. Wat u daarover krijgt, is een vrij uitvoerig overzicht van de afdeling leden en een korter verslag over de veteranen en de dames.

Lenig en Vlug, afdeling Leden

Beloken Pasen 1926. Nijlen keek verbaasd en gefascineerd naar de Herentalse turnkring „Vermaak na Arbeid”, die onder leiding van Jos Van Elsen een zeer geslaagde demonstratie gaf. Bij E.H. Heremans, sinds 1922 onderpastoor in Nijlen, een volksmens met een dynamisch karakter, een bewust Vlaming en iemand die begaan was met het lot van de jeugd, wekte die demonstratie de gedachte ook in Nijlen met zo ’n groep te starten. Met de hulp van enkele trouwe medewerkers, zoals Florent de Cnaep, Alfons Storms, Jef Geeraerts, Jef Faes, Jan Van Herck en met het financiële steuntje van Juffrouw Eulalie Vervoort (zuster van de in die tijd zeer bekende brouwer Sander Vervoort) was enige weken later de turnkring „Lenig en Vlug” volledig op de been. Die naam kwam ook van E.H. Heremans. Dat de leeuwenvlag het vaandel van de turnkring werd, was eveneens een voorstel van de Vlaamse stichter.

Hoe het groeide.

De 23-jarige Herentalse turnleider Jos Van Elsen werd de eerste turnleider, Jan Van Herck de eerste voorzitter. Jan bleef dat bijna 50 jaar, tot aan zijn overlijden. De bovengenoemde mannen, de pioniers, hebben de Nijlense turnkring gemaakt tot wat hij nu is, de grootste vereniging van Nijlen.

De eerste turnlessen werden aan 35 à 40 man gegeven in de oude gildezaal. Deelnemen kon men, indien men wekelijks 1 fr. lidgeld betaalde. Vanaf 1952 oefende de turnkring op het toneel van de nieuwe gildezaal. Daar bleef de kring tot 1961. Toen werd met het bouwen van de turnzaal een definitieve oefenplaats verworven. Tijdens de oorlogsjaren, toen er van turnen in de vereniging niets in huis kwam, werd er bij Mil Verhaegen, die reeds vanaf zijn 16 jaar turnleider was, thuis in de woonkamer geoefend. De geestdrift voor het turnen was zo groot dat het huis steeds eivol was.

Turnen bij Maria Morr  (achtergrond). Van links naar rechts: Miel Verhaegen, Alfons Verrelst, Albert Storms, Jef Van Wassenhoven.

Jos Van Elsen

Jan Van Herck

E.H. Heremans

Terug naar 1926. Dat het uniform in die tijd niet was wat het nu is, kan u wel begrijpen. Het bestond uit een brede witte broek, een wit hemd, een brede zwarte broekriem, een zwarte pet, een zwarte das, zwarte kousen en witte pantoffels. Enkele jaren later, wellicht om praktische redenen, werd het een zwarte nauwe broek, een wit hemdje zonder mouwen, een witrode broeksband (de kleuren van het gewest), een zwarte pet en witte pantoffels. Uiteraard werd dat alles door de leden zelf aangekocht.

Onder impuls van voorzitter Jan Van Herck werd de turnkring verder uitgebouwd. In 1928 werd een beroep gedaan op twee nieuwe turnleiders, Emiel Verhaegen en Emiel Kegelaers, om Jos Van Elsen bij te springen.

Op stap buiten Nijlen

Reeds in juli 1926 trad de turnkring op in Deurne bij Antwerpen. In 1927 presteerde de kring al zo flink dat in Terhagen een 1ste prijs behaald werd. Buiten de provincie verwierf de groep bekendheid in 1928; toen slaagden de Nijlense turners erin te Waterschei 100 op 100 punten te behalen.

Dat die verplaatsingen niet even comfortabel als nu gebeurden, hoeft geen betoog. Er werd dan een beroep gedaan op mensen die een vrachtwagen bezaten. De eerste turners werden vervoerd door Simon Van Mengsel, toen nog aannemer van wegenwerken. Als hij geen tijd had, sprong „de zot van Emblem” in, een door iedereen gekende voerder. Zijn echte naam was Leopold Michiels. Om ter bestemming te geraken hadden die turners alles over; dat er de dag voordien grond of mest met de wagen vervoerd was, kon hen niet deren.

Met muziek stapt het beter

In 1930 werd in de kring de behoefte aan begeleiding van de uitstappen gevoeld. Dit betekende de start van een trompetterskorps van ongeveer 15 man onder leiding van Fille Facteur (Theofiel Cools). Later nam de Pauwel (Paul Cambré) het roer over.

En spelen konden die mannen. Amper een jaar waren ze gestart, toen ze tijdens een tweedaags turnfest en Maaseik, waar ook een stapwedstrijd voor muziekkorpsen inge-

richt werd, de tweede plaats behaalden. De man die vanaf de eerste uitstap in 1926 de leeuwenvlag voorop droeg was Sus van Jannekes (Sus Van Calster). Die job heeft hij tot aan de mobilisatie in 1938 waargenomen.

Successen

Van de vele goede uitslagen getuigen de talrijke bekens en eremedailles. Het oudste ereteken dateert van 1930. Het is een herinneringsmedaille geschonken aan de vereniging voor haar deelname aan een gouvfeest te Luik ter gelegenheid van de wereldtentoonstelling.

In 1931 wonnen de turners een 1ste prijs op een wedstrijd van het Neteverbond te Boechout en in 1934 behaalden ze zelfs drie eerste prijzen op een Brabants Gouvfeest te Etterbeek.

Tientallen van deze bekens uitgestald in de oude gildezaal werden beschadigd of vernield toen het Belgisch leger in mei 1940 onze kerktoren opblies.

Ook de naoorlogse periode bracht vele successen. In 1948 veroverden de leerlingen het gouvkampioenschap te Boom. Iets wat de leden in 1957 te Herentals deden. Een unieke prestatie leverde deze in 1973 te Dendermonde: de leden wonnen er het Belgisch Kampioenschap. Ooit werd er zelfs deelgenomen aan een wedstrijd te Alsdorf in Duitsland.

Uitblinkers

Niet alleen als groep behaalden de turners successen, ook individueel leverden een aantal van hen opmerkelijke prestaties.

Edward Faes werd gouvkampioen bij de junioren in 1961 en won zilver op de nationale kampioenschappen te Leuven in 1962. Omwille van die prestaties werd hij opgenomen in de ploeg van de Antwerpse gouv om uit te komen tegen een Nederlandse gouv ploeg uit Eindhoven. In deze internationale confrontatie behaalde hij een knappe 6de plaats.

Rudy Mariën werd gouvkampioen bij de kadetten in 1969 in de Olympiahall te Deurne en in 1970 in de Pallieterhal te Lier. In diezelfde Pallieterhal werd in datzelfde jaar Willy Van Tendeloo gouvkampioen bij de keurtur-nersjunioren.

**Turnkring Nijlen:
„LENIG EN VLUG”**

Ook Wim Van Roie slaagde erin goudkampioen te worden in de Olympiahall in 1969. In 1969 en 1970 nam hij te Leuven deel aan de nationale kampioenschappen: hij behaalde tweemaal zilver bij de seniors. Het volgende jaar nam hij deel in de hoogste reeks keurturners en veroverde de bronzen medaille.

Al deze individuele successen waren een beloning voor de inzet en de aanleg van de bovengenoemde turners en voor de stuwende kracht en de bezieling van hun leider Flor Luyten.

Een gezond lichaam vraagt om een gezonde geest.

In de Nijlense turnkring werd niet alleen aan lichaamsbeweging gedaan. Tussen 1930 en 1940 beschikte de kring ook over een groep goede toneelspelers, die met succes verschillende toneelstukken opgevoerd hebben. Wat na de oorlog geleid heeft tot de opvoering van de alom bekende turnrevues.

Ook kwam de vereniging naar buiten in samenwerking met de Symfonie David. Op hun muziekavonden in naburige gemeenten (Pulle, Halle, Herenthout, Bevel en Grobendonk) demonstreerde zij de turnsport.

De leiding

Als U al het voorgaande overschouwt, moet U wel tot het besluit komen dat de kring steeds een goede leiding moet gehad hebben.

Voorzitters : Jan Van Herck 1926 - 1976, Jos Verhaegen 1976 - 1984, Eddy Verhaegen 1984 - 1986 (interim), Rudy Mariën 1986

Turnleiders : Wie het dynamisme en de vitaliteit in de naoorlogse turnkring brachten, zijn de turnleiders van toen, namelijk Miel Verhaegen, Jos Van Elsen en Flor Luyten. Momenteel heeft de kring 135 leden, van wie vier nog de start meegemaakt hebben, namelijk Miel Verhaegen, Frans Storms (reeds 55 jaar penningmeester), August Nelis en Jef Faes. Ze zijn verdeeld in vier groepen: kadetten, leerlingen, leden en veteranen. De leiding ervan is in handen van René Vervloet, Rudy Mariën,

*Lenig en Vlug (Leden) : van links naar rechts,
BOVEN : Victor Sluyts (den Bloed) - Jos Goovaerts (Jos van de Rapès) - Jan Van Herck (eerste voorzitter) - René Kegelaers - Jos Van Elsen (eerste turnleider) - Louis Nelis (Louis van den brouwer) - Juul Goormans (Juul van de Rikus) - Albert Verhaegen (Slab) Jozef Faes;*

MIDDEN : Staf Lemmens - Louis Goovaerts (Louis van de Rapès) - Sus Van Calster (Sus van Jan van de Zwingelaar) Edward Verhaegen (Quatorze) - Gaston Op de Beeck (Gaston van de Sjotter) - Désiré De Loncker;

ONDER : Emiel Kegelaers - Sus Mariën (Suske van Triene) August Nelis (Gust van den Brouwer) - Frans Storms (Frans van de Noppe) - Jef Van Peer - Albert Lemmens.

Joske Verhaegen en Luc Fransen, een taak die zij met hart en ziel vervullen. Ook aan geestelijk leiding heeft het de turners nooit ontbroken. Na E.H. Heremans, proost tot aan zijn dood in 1936, kwamen achtereenvolgens E.H. De Deyne, E.H. Van Messen, E.H. Driesen en E.H. Seuntjens.

Besluit

Wie op 15 maart 1986 de tentoonstelling "60 jaar LENIG en VLUG" bezocht, heeft het rijke verleden van de Nijlense turnkring kunnen bewonderen en beseft dat enkel een steengoede, samenwerkende bestuursploeg zoiets kon realiseren. De nieuwe, zich van zijn taak bewuste jeugdige voorzitter Rudy Mariën en de ondervoorzitter Eddy Verhaegen zijn een waarborg voor een verdere uitbouw in de toekomst. Dat toekomst door die mannen met een hoofdletter wordt geschreven, daarvan getuigt de dit jaar opgerichte "blijf-fit" afdeling. Deze gymafdeling richt zich vooral tot de volgens de turners vergeten leeftijd van de 30- tot 45-jarigen. Moge het bestuur in de geest van de stichter, E.H. Heremans, verder werken, opdat zij, zoals hij, vitale mensen mogen samenbrengen om te werken aan hun lichamelijk en geestelijke ontplooiing. Dan zullen de Nijlenaars een gezonde geest in een gezond lichaam houden.

*H. Budts

Bommen, honger en ellende tijdens de tweede wereldoorlog.

30 september 1938 : De Nijlense Stationswacht. We herkennen, van links naar rechts:

BOVEN: Octaaf Hens, Louis Budts, Nand Bossaerts, Jos Nelis, Jos Van Camp, Henri Engels, Floran Luyten, Alfons Van Tendeloo, Emiel Sempels.

MIDDEN: Constant Henderickx, Flor Verrelst, August Wuyts, Frans De Groot, Denis Lieckens, Louis Vervoort, Louis Peeters.

ONDER: Floran Van Looy, Gustaaf Geysen, Louis Dierckx Jan Aerts, Alfons Van Looy.

België, mobiliseerden. Op 28 september werden de dienstplichtigen te Nijlen opgeroepen.

Meer dan eens werd alarm geblazen. In april 1939 steeg de spanning. Houten barakken werden opgetrokken voor de opgeroepen en 6000 soldaten langs het Albertkanaal gelegerd.

40 - 45. TWEDE WERELDOORLOG.

Op 10 mei breekt het oorlogsgeweld weer los. Een gewetenloze volksmenner en dictator - Hitler - dringt de Duitse Natie zijn berekende wil op, om heel Europa te overheersen, wat hem ten dele lukt door de onstuitbare kracht van zijn geduchte leger met zijn blitztechniek en de slagkracht van moderne wapens te land, te lucht en ter zee. Toch begaat de uitdagende machthebber de grote vergissing, na tal van overwinningen, zoals Napoleon, het uitgestrekte Rusland tot strijd te dwingen. En zoals

Na de eerste wereldoorlog zag ons land, vooral in het noordwesten, er uit als een puinhoop. Maar alles zou in orde komen; Duitsland zou de aangerichte schade betalen en België zou heropgebouwd worden, schoner dan tevoren. Doch de politieke meningsverschillen, de manke economie, de waardevermindering van de Belgische munt, de stijgende staatsschuld en de niet nakoming van betaling door Duitsland veroorzaakten een crisisperiode die duurde tot het einde van de twintiger jaren. Een korte periode van economisch herstel zorgde nadien voor werk en welvaart. Nochtans werden die jaren gekenmerkt door een massale verwereldlijking van de cultuur. Film en radio leidden tot zedelijk verval, zodat een reactie van de kerkelijke overheid niet uit bleef.

NIEUWE CRISIS

De crisis van de jaren dertig was als olie op het politieke vuur. Het inkomen van de gewone man werd uitgehold en de werkloosheid steeg onheilspellend. Dit had een golf van stakingen tot gevolg. Het Vlaamsbewustzijn manifesteerde zich duidelijker en verscherpte de tegenstellingen. De zes regeringen tussen 1939 en 40 slaagden er niet in een enige stabiliteit in het politieke leven te brengen. Internationale verhoudingen vertroebelden, toen de Nazi's in Duitsland aan de macht kwamen en in 1938 Tsjechoslovakije binnenvielen. Vele landen, ook

de Franse keizer stuit hij op een onberekenbare vijand: de WINTER. Die brengt, gelukking voor de mensheid, zijn val in 1945. Wie hoog vliegt, kan laag vallen !

Nota's MEESTER NELIS.

Onder de wapens: 10 mei. 's Nachts om half twee werden we gewekt door klaoengeschal om onze stellingen te bezetten. Was het oorlog of niet? Als de dag de lucht inschoof, hadden we zekerheid. Tientallen vliegtuigen raasden over onze streek. Rond vijf uur telden we een troep van 38 toestellen die richting Antwerpen vlogen. Enkele minuten later vernomen we dat de Duitsers België waren binnengevallen. Ons land was spoedig ontredderd: het spoorverkeer lag stil, in alle richtingen cirkelden vijandelijke vliegtuigen, de vliegvelden waren gebombardeerd en de enkele vliegtuigen die we rijk waren vernietigd.

De eerste dag zagen we reeds vluchtelingen van Lommel en Mol te Nijlen. De vijand vorderde snel. Zaterdag 11 mei begon de uittocht van de verschrikte inwoners van Herentals, gevolgd door de eerste Nijlenaars. De Duitsers trokken in Limburg het kanaal over en het Belgisch leger moest wijken. Men sprak van spionnen, valschermspringers en de vijfde kolonne (verraders).

Sinksen: de zenuwen der mensen waren gespannen door angst. De Fransen kwamen, naar men zei, hulp bieden, doch in Massenhoven stookten ze het dorp af. Op dinsdag liet men de beekbrug springen; de kasseien vlogen tot in de Nonnenstraat. De kerktoren werd gedynamiteerd. Nijlen leek uitgestorven. De volgend dag verschenen de eerste Duitse motorrijders. De ijzeren muur van Lier tot Namen werd ook voor de vluchtelingen gesloten. Die hindernis was voor de vijand geen probleem. De Duitse opmarche ging zo snel, dat miljoenen Belgen opeengepakt zaten aan de kust.

28 mei: Koning Leopold III besloot de wapens neer te leggen om uitmoording te voorkomen. We belandden in een bezetting voor vier jaar, en in de daaruit volgende ellende. Door de schaarste aan kolen herbegon het plunderen der bossen. Het spook voedselschaarste dook weer op en de rantsoeneringskaarten werden weer uitgereikt. Per dag en per hoofd kreeg men 225 gr. brood en 500 gr. aardappelen. Per maand 125 gr. boter en 250 gr. margarine. Het werden jaren van strijd om te overleven: tegen ongehoorde woekerprijzen moest men proberen zich het nodige aan te schaffen. De smokkelaars deden bloeiende zaken vooral in de steden. Op het platteland is de armoede het grootst; de kinderen krijgen soep en sojakoek. De winter 41-42 is zeer streng. Omdat er gebrek aan kolen is, worden scholen gesloten in februari en maart. De prijzen vliegen uit de pan: graan kost tot 50 fr per kg, spek 300 fr. Boter en vet gaan tot 400 fr. Woensdag 26 juni 1943 werden de rantsoenzegels door een gewapende groep (witte brigade) meegenomen in Nijlen en Bevel. Begin 1944 verbeterde de grote aanvoer van haring tegen betaalbare prijzen het leven. 6-6-44: Invasie van de geallieerden in Bretagne. Hun krachtige opmarche dwingt de Duitsers tot wijken, de bevrijding is nabij. Einde 44 en begin 45 brengen nieuwe

ellende, vooral voor de steden, door gebruik van de lange afstandswapens V1 en V2:

Antwerpen

1944

oktober 230 doden

576 gewonden

november 570 doden

1188 gewonden

december 968 doden

921 gewonden

1945

januari 412 doden

453 gewonden

februari 323 doden

600 gewonden

maart 153 doden

383 gewonden

Nijlen bleef bijna gespaard, er viel slechts een V2, maar die eist toch twee doden: Joanna Jozefa Peeters en haar dochter Bertha Dillen kwamen om op 24 november 1944. De oorlog eindigde langzaam met veel weerstand. Op 8-5-45 brak eindelijk de dag der viktorie aan, die daarom V-dag genoemd werd.

OORLOGSRAMPEN

Ontzettende ramp te Tessengerlo op 29 april 1942.

Een moorddadige ontploffing heeft zich woensdag namiddag voorgedaan in de fabrieken "Produits chimique de Tessengerlo". Niet alleen voor de fabriek, maar voor het gehele dorp is deze ontploffing een ramp geworden van zeer grote afmetingen. Van de fabriek zelf is niets meer overgebleven, het hele dorp is verwoest. (De Vlaming 3 mei 1942) Balans 190 doden, onder wie 52 vrouwen, 32 jongens der beroepschool en hun leraars verdwenen. 700 gekwetsten werden in ziekenhuizen ondergebracht, terwijl 1400 ander-en na de eerste zorgen te hebben ontvangen, naar hun woningen zijn teruggekeerd. (landwacht 4 mei 1942) Er waren 93 vernielde, 261 zwaar geteisterde en 496 licht beschadigde woningen. Een trechter door de ontploffing ontstaan had een doorsnede van 75 meter en een diepte van 23 m.

De bevoorrading van de bevolking word verzekerd door de afdeling Winterhulp Hasselt, bijgestaan door het Rode Kruis van Hasselt, Geel, Aarschot, Diest en Leuven. De chemische nijverheid had van Tessengerlo een industriegemeente gemaakt. Velen verdienden er hun dagelijks brood... Velen verloren er ook hun leven.

(uit het Herdenkingsboek Tessengerlo)

Spoorwegramp te Lier op 3 december 1943.

In de nabijheid van Lier, nl. te Lisp botsten twee treinen op mekaar. De gevolgen zijn verschrikkelijk: 22 doden en 63 gewonden. Een der twee treinen, nr. 4293, was zeer vroeg uit Aarschot naar Antwerpen vertrokken en zou om 6.29 u vertrekken uit Lier. Deze trein stond om 6.30 u stil voor het gesloten signaal. Het is trien nr. 2092, vertrokken uit Herentals met bestemming Schaarbeek, die de eerste trein langs achter aanreed. De twee treinen vervoerden vooral arbeiders en arbeidsters; de meeste

Edmond Claes

Ludo Goormans

Clément Bernaerts

Albert Wellens

Lodewijk C. Thys

Desiderius Faes

Julius Van Roie

Pieter Faes

slachtoffers komen dan ook uit arbeidersgezinnen. Verschillende hulpdiensten stelden zich onmiddellijk ter beschikking en maakten zich zeer verdienstelijk bij het bevrijden en vervoeren der ongelukkigen. Zij werden overgebracht naar de H.Hart-kliniek en een ander ziekenhuis te Lier. Heel Nijlen rouwde om de plotse dood van negen jonge vrouwen.

Heel lang is de lijst van de burgerlijke slachtoffers uit Nijlen die ten gevolge van het oorlogsgeweld het leven lieten.

In Memoriam

Al heeft ons kleine leger dapper weerstand geboden, de overmacht dwong tot spoedige overgave. Toch hebben enkele onzer jonge soldaten de heldendood op het slagveld of in ballingschap gevonden:

<i>Diels Louis, Oelegem</i> 23-12-1918	<i>Peupligues Pas de Calais</i> 24-5-40
<i>Goormans L. Nijlen</i> 23-3-1920	<i>Kwatrecht</i> 20-4-1940
<i>Lemmens Juul Nijlen</i> 17-7-1919	<i>Humbeek</i> 17-4-1940
<i>Van Looy Frans Nijlen</i> 12-8-1908	<i>Lummen</i> 12-4-1940
<i>Wellens A. Nijlen</i> 10-12-1918	<i>Greifswald(D)</i> 8-11-1943

<i>1 Bernaerts Cl. Hove</i> 14-12-1924	<i>Borgerhout</i> 10-1-1945
<i>2 Bosschaerts St. Nijlen</i> 22-9-1901	<i>Lier</i> 28-2-1945
<i>3 Boons Julia Bevel</i> 6-5-1892	<i>Nijlen</i> 26-2-1945
<i>4 Claes E. Viersel</i> 15-1-1917	<i>Gheluwveld</i> 24-5-1940
<i>5 Dillen Bertha Nijlen</i> 6-5-1916	<i>Nijlen</i> 24-11-1944
<i>6 Faes D. Nijlen</i> 24-10-1888	<i>Dusseldorf</i> 14-4-1942
<i>7 Faes Fr. Nijlen</i> 23-1-1882	<i>Mortsel</i> 5-4-1943
<i>8 Helsen M. Nijlen</i> 7-9-1933	<i>Merelbeke</i> 17-5-1940
<i>9 Peeters J. Bevel</i> 24-8-1884	<i>Nijlen</i> 24-11-1944
<i>10 Raets A. Kessel</i> 2-3-1899	<i>Kalha-Thuringen</i> 2-4-1945
<i>11 Schmitz Frans Wilsels</i> 25-6-1885	<i>Berchem</i> 5-4-1943
<i>12 Staetenburg Ph. Lier</i> 11-3-1890	<i>Wieze</i> 19-5-1940
<i>13 Thijs Alfons Kessel</i> 14-4-1901	<i>Mortsel</i> 5-4-1943
<i>14 Thijs Louis Nijlen</i> 4-6-1927	<i>Antwerpen</i> 16-12-1944
<i>15 Van Beeck G. Nijlen</i> 10-10-1903	<i>Krefeld</i> 11-1-1945
<i>16 Van Herck Vera Nijlen</i> ?-?-1938	<i>Nevele</i> 18-5-1940
<i>17 Van Roie Jules Bouwel</i> 28-6-1900	<i>Mortsel</i> 5-4-1943
<i>18 Van Schil Emma Nijlen</i> 4-7-1921	<i>Mortsel</i> 27-3-1945
<i>19 Van Tendeloo V. Nijlen</i> 20-2-1896	<i>Overbroek</i> 11-1944
<i>20 Vernie C. Lier</i> 12-2-1885	<i>Aaltert</i> 27-5-1940
<i>21 Vertommen A. Nijlen</i> 19-9-1918	<i>Kassel(D)</i> 3-8-1943
<i>22 Walraven M. Nijlen</i> 3-2-1900	<i>Nijlen</i> 26-2-1945
<i>23 Wouters Maria Nijlen</i> 13-3-1877	<i>Aaltert</i> 27-5-1940

† Bid voor de ziel van zaliger de slachtoffers van Nijlen godvruchtig overleden te Lier bij de droevige spoorwegramp van 3-12-43.		†
1.	SCHUERMANS Maria dochter van Eduard en M. Walraven geboren te Nijlen	17-12-01
2.	BRAECKMANS Hortentia echt. van Jan Van Looy geboren te Nijlen	14- 9-06
3.	EMBRECHTS Celina dochter van Adriaan en M. Van Looy geboren te Nijlen	18-11-06
4.	VAN ROMPAEY Anna dochter van Jan Louis en A. Van den Brande geboren te Lier	3- 3-20
5.	VERVOORT Celina dochter van August en M. D. Veters geboren te Nijlen	1- 1-22
6.	VERWERFT Celina dochter van Louis en M. Van der Linden geboren te Nijlen	3-12-22
7.	DAVIDSON Yvonne echt. van Louis Lieckens geboren te Nijlen	19-11-23
8.	DE CEULAER Bertha dochter van August en J. Van de Ven geboren te Nijlen	5- 1-27
9.	LOOS Maria dochter van August en M. C. Truys geboren te Nijlen	10- 6-27
Mijn Jezus, barmhertigheid. volle afflaat tijdens luchtanvallen.		300 d. afl.
Drukk. Prosper VERREET Kerkstraat, 20, Nijlen.		

Helaas ! Zoveel, zovelen zijn gegaan,
Die, voor immer gegaan, nooit meer kwamen,
Maar in ons hart, waar zij onsterfelijk staan,
Bewaren wij hun beeld met hun namen !

POST SCRIPTUM

*Doch 't leven gaat zijn gang. Met moed ging iedereen
weer aan het werk. Er volgde opnieuw een bloeiperiode,
een nooit gekende welstand, maar met een leven
zonder zorgen vergat de maatschappij te sparen voor
de dag van morgen. Zo gewonnen, zo verteerd, dat
eindigt steeds verkeerd ! De gevolgen bleven niet uit.
Werkloosheid groeide als een paddestoel, verlamde
het bedrijfsleven en de staatsschuld werd een berg van
duizenden miljarden. De riem moet aangetrokken en
soberheid verplicht, inleveren opgelegd worden om
verder wegglijden te verhinderen. Er blijven nog maar
14 jaar om het onheil te doen keren vòdr de aanvang
van de 21ste eeuw. Hopelijk blijven we gespaard van
nieuw oorlogsgeweld, anders moord de mens zichzelf
uit !*

*Octaaf van Camp

Ter Overweging

*Met eerlijke zondaars kan men nog leven,
met valse heiligen niet.*

W. Bruyninckx : Tussen gisteren en morgen.

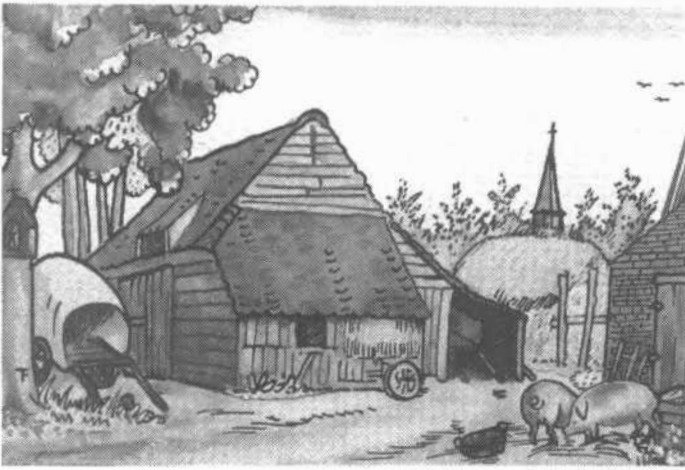

Felix Timmermans:

Zondag in de Kempen.

Vredig slenteren witte wolken, dik van geluk, door de zondagmorgen, aan de vertelselblauwe lucht. De rust rekt zich uit over de mastebossenlanden, en hangt voldaan van eikenboom tot eikenboom langs de dijken van de edelrechte vaart. Slechts heel ver duikt er een kerktoeren op, die nu eens wit en dan weer donker wordt, en achter zwarte dennenstammen blinkt er plots een duin op als een klad verguldsel. De zondag zit ook in de molen, op wiens rechtstaande wiek een vogelwip gebonden staat. Een distelvink tikt gaatjes in de stilte. En op het glanzend vlies van 't diepe water ligt de hemel genietend op zijn rug met waterleliën tussen de vingers. Een telefoonpaal, die naar schepen riekt, zoemt binnensmonds gazetennieuws.

In de hoogmis zit mijnheer de baron met gotieke oogbalken, afgezonderd op het hoge koor, in een met wapens en beeldhouwwerk versierd gestoelte. De mensen zien mijnheer den baron altijd in profiel, zoals ze den koning zien op de zilveren franken, die zo moeilijk in hun handen komen, en er dan ook zo taai inblijven. Rechts zit het mansvolk, links het andere. Want broos als de kuisheid is wordt ze dan ook als een mandeken met eieren behandeld. De oude pastoor, die moe en mat de mis doet, hij is helemaal moe en mat, zijn ogen zijn er spleetjes van geworden, preekt mat en moe tot zijn beminde parochieanen. Die hij ook als eens, met een zwaren zucht "beminde schapen" noemt. "Och, waren het maar schapen !" schreef hij eens aan Monseigneur. Na de mis gaat de processie uit, proper en kinderkeurig ineengestoken door de nonnekens. Jongskens in een soort taartenbakkerskostuum, met goudgalon afgeboord, dragen een houten sabel, en stellen de soldaatjes van Sint Donatus voor, patroon van het dorp, en beschermer tegen de donderstenen. Twee meisjes in engel houden een houten trompet aan de mond. Waar halen ze dit trompettenhout? Armoë zoekt list, hier weten ze van alle hout pijlen te maken. Maar van louter zilver, vier kolommen zilver, waaruit een koepel zilveren leliën bloeit, is de baldakijn, waaronder de Moeder-Gods in Vermeer van Delft-blauw, gedragen wordt, door vier wit-gevoelde maagden, jonge en gerimpelde. Mijnheer de baron, roos als kladpapier, drie vingers te klein voor de lengte van zijn stand, maar zo het schijnt

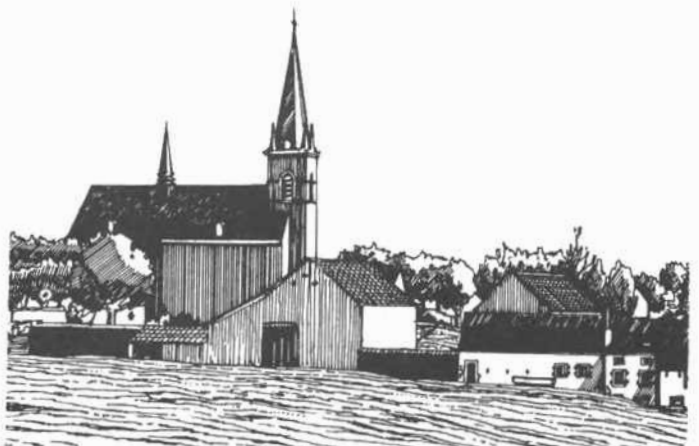
Nijlen, anno 1852:

Een ramp voor de veldvruchten.

•
Wanneer we de gemeenteraadsverslagen na 1848 lezen, blijkt dat er te Nijlen de volgende jaren niet zo veel speciaals gebeurde. Hoe kon het ook anders? Onze arme Kempische gemeente draaide traag mee met de seizoenen. Nu eens ging het wat beter dan weer wat slechter. Met een totale bevolking van "1866 zielen" in 1852, tekent de ons zo vertrouwde secretaris J.B. de Cnaep voor het laatst een raadsverslag op 1 april van dat jaar.

VREEMD HANDSCHRIFT

Het verslag der zitting van 14 april 1852 begint nog met zijn mooie kalligrafie en stopt dan bruusk... Een vreemd handschrift heeft werkelijk in het midden van een zin de aantekeningen verdergezet. Het verslag besluit "Ter ordonnantie, voor de secretaris, A BRAECKMANS." Wat is er gebeurd met J.B. de Cnaep? Hoogst waarschijnlijk is hij ernstig ziek geworden. Op zijn doodsprentje kunnen we lezen dat hij twee maand later, op 29 juni 1852, gestorven is. Hij woonde langs den steenweg van Lier naer Herentals, wijk D nr. 111 van het kadaster dezer gemeente", zoals blijkt uit een aanvraag om een schuur en een stal aan te bouwen. Spijtig dat de persoonlijke dagboeken van deze merkwaardige man verdwenen zijn.

nog een beter schutter op konijnen dan de sekretaris, gaat gewoon mee op rij, met zijn boeren en zijn stropers, en draagt geen schoner lantaarn dan de anderen. Men ziet niet meer dat hij Baron is. Zo hebben de mensen het gaarne.

Achter het allerheiligste stapt Mevrouw de Barones met haar drie dochters. Ze zijn lang genoeg, en zijn karig gekleed, want zij willen niet opvallen en de aandacht trekken. Achteraan blinkt de garde-champetter met blanken sabel, zijn hoofd scheef van recht te gaan, en na hem hommelt en zwermt het volk, de mensen van 't dorp, en van verder gekomen vereerders van Sint Donatus. Er is maar één echte sabel in 't dorp, en dat is die van den garde. Hij is er danig fier op, daarbij een gerieflijk ding. Hij maakt er de kinderen mee bang en kapt er zijn gestroopte hazen mee door. De kleine processie glanst verder door de plechtige beukendreven van het in water staande wit toren-kasteel, en langs en rondom het tienhuizige en strooien-hutten dorp. De nonnekens zingen een mus-fijn latijn. De wierook walmt als de maneschijn door de dreven. De zon speelt in den galon en in de katonet. En als de nonnekens zwijgen, ruist de fanfare los, breed en hard dat de kathedraal-hoge lindebomen er van singelen. Maar van verder-op, door de zon en de dennenaalden gefiltreerd, wordt het land als met een muziekhand bestreeld.

In den zondag-nanoen ligt er over de streek een grote vaak. Een reiger wickt lui, hoog in de lucht, 't is eender naar waar. Ievers achter de mastebossen luidt het in een ander dorp voor de vespers. 't Muziek van de fanfare, die nu ergens blij de staminees van den omtrek opzoekt, ligt als een dons over het horizontale landschap. Al uren lang verwittigt een stoomtram vanuit de verte, dat hij op komst is. Eerst als het westen zijn gouden kazuifel aantrekt, komt hij kwaad als een hond, brutaal, met veel noten op zijn zang, van achter den omdraai aangedaverd. Geliefden verdwijnen in dokere wegen en in d' ene of d' andere zweetherberg waar er een harmonica zeurt. 's Avonds staat er een rozige ster achter Minnekepoes, een grote, schone ster. Men voelt het, het wordt hier goed en schoon.

*Uit "Minnekepoes"
Dagboek van een vakantie.
Felix Timmermans.*

ENEN ZEER ZWAREN HAGEL

Keren we echter terug naar juni 1852.

Op 4 juni 1852 "In den achternoen omstreeks drij uren" pakten zich donkere wolken boven Nijlen en de omliggende gemeenten samen. Het werd in onze gemeente helle-donker. Een razend onweer met felle bliksem teisterde het land en de gewassen. Het onweer was vergezeld van "eene zeer zwaren hagel, die allen boven de gront staende veldvrugten gansch verdestruerde." In twee zittingen van de gemeenteraad wordt deze natuurramp besproken.

De gemeente duidt twee experten aan om overal de schade vast te stellen. "Overwegende dat de heeren Gommarus Gepts, landbouwer, en Josephus De Doncker, landbouwer, beide te Nijlen woonachtig, onpartijdige en zeer er varen in den landbouw zijnd heeft het college de laets genoemde landbouwers tot de bediening van experten benoemd." In een volgende vergadering van het college op 19 juni 1852 wordt beslist: "Heden den negentienden juni achttienhonderd twee en vijftig verscheen voor ons, Ludovicus Beirens, Burgemeester der gemeent en Nijlen, Gommarus Gepts en Josephus De Doncker, beide landbouwers woonachtig te Nijlen, aen gestelde experten door het gemeentebestuur benoemd in zitting van den zestiende juni laetsleden, dewelke in onze handen hebben afgelegd Den Eed om vervolgens over te gaen tot het waerden der gepleegde schade toe gebragt aen de veldvrugten ver oorzakt door hagel welken plaets gehad heeft op den vierden Juni laetsleden binnen deze Gemeente." "Ik zweer mijne bovenstaende bediening als van de toegebrachte schade aen de veldvrugten veroorzaekt door den hagel in de Gemeente Nijlen na mijne beste kennis en geweten, zo helpe mij God en alle zijne Heiligen." Waervan het tegenwoordig Proces verbael is opgemaakt en welk de experten met ons hebben geteekend." Dan volgen inderdaad de handtekeningen der experten.

RAMPENFONDS?

Dacht U werkelijk, beste lezer, dat die experten werden benoemd om die zandboerkens schadeloos te stellen uit een soort rampenfonds. Ik geloof het niet en denk eerder dat de schade enkel werd gemeld aan het ministerie van landbouw en dat er alleen voor de experten een klein honorarium in zat.

*Jos Bastiaens.

Gelukkig 1987!

Kiezen voor Vlaanderen in de wereld van morgen.

Honderd vijftig jaar hebben de Vlaamse voormannen eerbied gevraagd voor onze taal en cultuur. Het zou onvergeeflijk zijn dat alles niet meer te waarderen en de strijders van vroeger als oude pruiken te beschouwen, zoals een deel van onze jeugd doet. Wie een goed Vlaming wil zijn, spreekt zijn taal keurig. Hij leert onze cultuur en kunst kennen...

Zelfs als de Vlamingen alles hadden veroverd wat hun toekomst, zouden ze nog met hand en tand moeten verdedigen wat ze hebben. Anders zou het wel eens als zand tussen onze vingers kunnen wegglijden. De Vlamingen willen niet meer dan wat andere volkeren zonder strijd hebben gekregen: een plekje waar ze volgens hun aard en hun tradities kunnen leven en gelukkig zijn...

In de toekomst zal ook het Vlaamse volk moeten vechten voor zijn leefmilieu. Ook onze landschappen, onze bossen, heiden en polders behoren tot onze cultuur. Voortdurend wordt de aandacht van de jongeren gevraagd voor misstanden in de Derde Wereld. Ze zijn daar terecht verontwaardigd over en het zou verachtelijk zijn als we niet met hart en ziel werkten om recht te trekken wat krom is! Maar laat je niet wijsmaken dat je daarin een reden kunt vinden om de zaak van je eigen volk uit het oog te verliezen! We moeten niet kiezen tussen de rechten van de Derde Wereld en het recht van Vlaanderen. Je moet voor beide kiezen.

*Uit Cyriel Verleyens „Vertel eens wat over Vlaanderen”
Een DF-jeugdboek 85-86.*

De wereld die wij willen.

*De wereld die wij willen draagt geen wapens,
verdeelt zich niet in toegeruste legers
met het verbitterd bliksemen van leuzen.*

*De wereld die wij willen is een vrede
die zonder wrevel over het verleden
het doek haalt van vergeven en vergeten.*

*De wereld die wij willen is een landschap
dat onbeschadigd neerligt in de zomer
verzonken in de spiegels van zijn stromen.*

*De wereld die wij willen is een gave
van gras en brood van appels en water,
gezondheid die men eet en die men ademt.*

*De wereld die wij willen is een Vlaanderen
verlost van velerlei onvrijheid en bevoogding.
Weer vaderhuis voor zijn verstrooide kinderen.*

*De wereld die wij willen is Europa
uit zoveel eeuwen ongeduld verzameld
en toegezegd aan wie geen wanhoop kennen.*

*De wereld die wij willen is een wereld
ons tot verzadiging ten deel gegeven,
tot overmaat en lieflijkheid van leven.*

Anton Van Wilderode.

In „Zondagsvriend“ van 21 juli 1933 vonden we deze opname van Nijlens jeugd tijdens een zonnige verlofdag. Echt iets voor De Poemp, dachten we. Wie zij zijn (van links naar rechts) : Yvonne Voets (Yvonne van Hermine van de Lange) - Rachel Mertens - Irma Mertens en Jeanne Mertens (... van Mit Hellemans) - Josephine Grielen (Fin van Mel Sjas) - René Thijsbaert (René van Fille van de Lange) - Constant Mertens (Stanne van Mit Walravens) - Yvonne Buyens (Yvonne van de Slinke) - Anna Lieckens, Rosa Lieckens (... van de Gerde) - Jeanne Torfs (Jeanne van de Sjas).

Werkten mee aan dit nummer:

Redactie: Jos Bastiaens, Poliet Budts, Walter Caethoven, Flor Dieltjens, Rosette Rymenants, Jos Thys en Octaaf Van Camp.

Fotografie: Frans Raets, Jeannine Thys en René Verhaegen.

Tekeningen: Mark Derboven, Dirk Liekens en DF-ledenblad.

Grafische vormgeving: Walter Caethoven.

Eindredactie: Rik Claes.

Druk en fotozetwerk: Armand Luyten.

